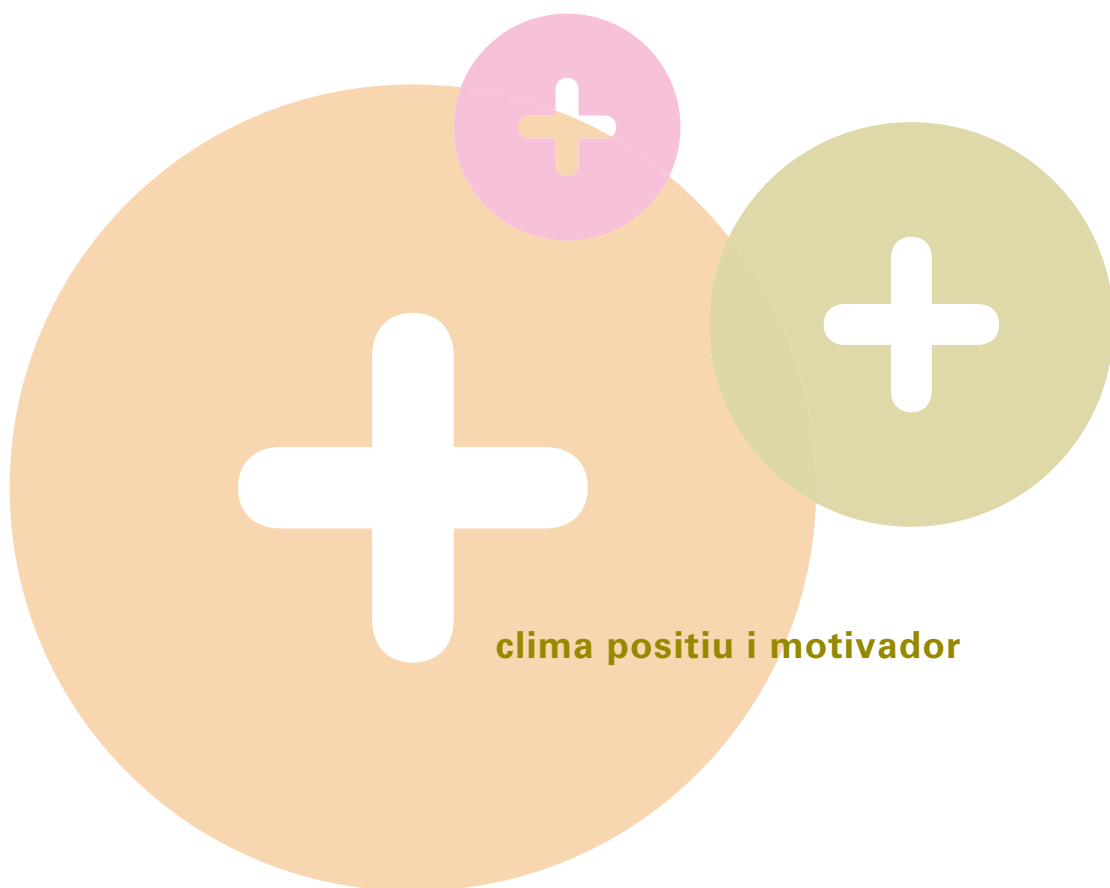

Presentació

Benvinguts a la carpeta de seguiment de formació de l'any 2008 de les Escoles Vedruna de Catalunya.

Com sabeu, el tema de formació és l'aprofundiment en un àmbit de la Proposta Educativa Vedruna. Per aquest curs, hem escollit l'anàlisi i l'estudi en el dia a dia d'un dels trets del nostre «estil pedagògic», concretament el primer:

La creació d'un clima escolar positiu i motivador

El treball de formació en l'aprofundiment d'aquesta expressió pretén cinc objectius:

1. Avançar en la concreció i en la reflexió d'un aspecte de l'estil pedagògic Vedruna.

La creació d'un clima positiu i motivador

És evident que, més de ser una expressió present en la Proposta Educativa Vedruna, cal que siguem capaços d'actualitzar i prendre decisions per tal que l'expressió sigui viva i plena de sentit.

2. Planificar i aplicar unes propostes de millora en relació al clima escolar del nostre centre en els àmbits dels tres col·lectius que el formem: personal docent i no docent, alumnes i famílies.

La formació ha de permetre prendre decisions i ser una eina per al canvi i la millora en el treball diari a les nostres escoles. Un canvi i una millora que ha d'afectar a tots els membres de la comunitat educativa: des dels mateixos mestres, professors i personal d'administració i serveis, fins a les famílies que posen confiança amb el nostre centre, passant pels qui són principals protagonistes de la pròpia formació: els alumnes.

3. Compartir les nostres inquietuds i els nostres avenços en relació a la creació d'un clima escolar positiu i motivador. Una de les característiques de la formació que presentem és que no disposa de formadors externs. Som nosaltres mateixos que hem de ser capaços, a partir d'alguns documents que oferim, de concretar com volem que sigui el clima escolar al nostre centre. El clima que tinguem a casa nostra no ens els donarà ningú, som nosaltres qui hem de compartir i dir-nos com volem que siguin les relacions entre nosaltres mateixos, amb les famílies i en relació als alumnes.

4. Aconseguir que hi hagi *un abans i un després* de la formació.

La formació ens ha de deixar una empremta. Cal motivar-nos, entre tots, per tal que hi hagi un abans i un després en relació a l'acció formativa. Des de la Institució se'ns proposen unes hores de reflexió i de treball per tal que es facin propostes de millora seguint els passos d'un esquema universal: reflexió individual, reflexió col·lectiva, presa de decisions.

5. Prendre consciència que realitzem una formació col·lectiva: 38 escoles, que compartim un mateix Projecte Educatiu.

Des dels equips que proposem la formació, volem que tots ens fem conscients que participem d'una formació col·lectiva: la de 38 claustrats d'Escoles Vedruna de Catalunya que tenim un mateix interès formatiu i compartim una mateixa Proposta Educativa. Per això, ens trobarem junts el proper dia 1 de juliol de 2008.

Distribució i organització horària de la formació

La formació prevista té una durada de 30 hores. S'organitza en una sessió de presentació, que si té una durada més curta pot enllaçar-se amb el treball del primer tema en el marc de la primera sessió. La resta de sessions, així com el seu calendari, són a mans de cada escola. Hem procurat uns materials per a cada sessió, en alguns casos, s'ofereixen més d'una alternativa

Activitat	Hores col·lectives	Hores individuals	Data a concretar per l'equip directiu
Presentació formació	2 hores	-	gener
Tema 1: Clima escola i PEV	2 hores	1 hora	
Tema 2: Organització i clima	2 hores	1 hora	
Tema 3: Propostes de millora professorat	2 hores	1 hora	
Tema 4: Clima i alumnes	2 hores	1 hora	
Tema 5: Clima i famílies	2 hores	1 hora	
Jornada Fòrum	9 hores		1 Juliol
Seguiment propostes	2 hores	1 hora	
Total formació	23 hores	7 hores	30 hores

Textos Sessió 1: Clima escolar i PEV

Document 1

Frases de Joaquina de Vedruna

(A partir d'una selecció realitzada per Mabel Burgell)

Joaquina de Vedruna no va utilitzar mai l'expressió «clima escolar», per raó dels temps que va viure. De la lectura dels seus textos en podem deduir, però, el pensament i la intuïció que tenia en relació a allò que avui anomenem «clima d'escola». Llegiu:

- **1** «Quan rebeu l'ajuda que heu demanat, doneu les gràcies, perquè una persona ben educada és sempre molt atenta i agraïda».
- **2** «Sigueu molt carinyoses amb les qui no estan bé, (germanes) animeu-les de tot cor i procureu-los-hi tota la ajuda que pugueu. Així fareu allò que Déu vol i allò que jo també vull».
- **3** «Si algú us ve amb acusacions contra un altre, no digueu res ni en feu massa cas, perquè és molt fàcil crear malestar, i vosaltres heu de fer molta atenció a conservar la bona harmonia entre uns i altres».
- **4** «L'amor tot ho pot vèncer».
- **5** «Feu-ho tot per amor i res per força».
- **6** «No vull ningú trist al costat vostre».
- **7** «Sigues tan amable i suau com puguis, que mai no es fa malbé la melmelada per massa sucre».
- **8** «Val més que amb el teu bon tracte donis lloc a que algú no es porti bé, que no pas que facis hipòcrites per la teva severitat».
- **9** «Tot seguit t'adonis que t'has deixat portar d'un cop de geni, arregla-ho amb un altre de bon tracte amb la persona amb la qual t'hagis enfadat».
- **10** «L'amor tot ho venç».
- **11** «No sigueu massa exigents, ho espatllaríeu tot».
- **12** «Aneu molt alerta, que a les criatures vives no els passa res per alt».
- **13** «S'atrapen més mosques amb una gota de mel que amb una bota de vinagre».
- **14** «Fes-te càrrec dels defectes de les persones amb les quals convius».
- **15** «No és menester que tot sigui treballar. El Senyor ens mana que també mirem per la salut, que si no s'està bo malament podrem cuidar dels altres».
- **16** «La diligència tot ho aconsegueix».

Document 2

Proposta Educativa Vedruna i clima escolar.

(A partir d'una selecció realitzada per Mabel Burgell)

Com s'ha traslladat el pensament de Joaquima, en relació al clima escolar en el nostre projecte educatiu?
En «la pedagogia vedruna» present a la «proposta educativa» renovada l'any 2005 hi figuren aquestes expressions:

Es parla del clima escolar a:

- **Pàg. 27**

«La pedagogia Vedruna té un estil propi que gira al voltant d'un eix: la valoració de la persona i de les relacions interpersonals **en un clima** familiar, senzill, proper i alegre, com a experiència educativa fonamental».

- **Pàg. 27**

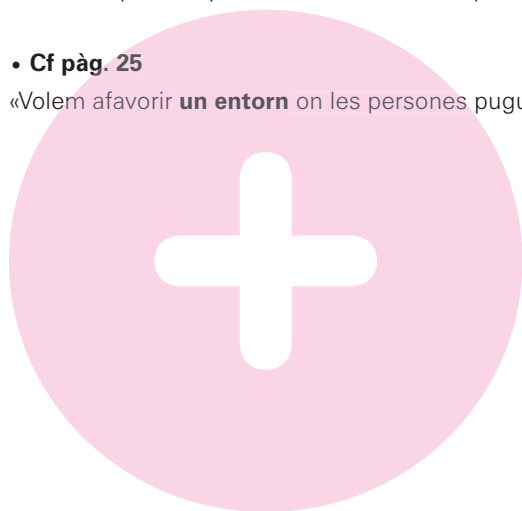
«Una educació personalitzadora (quan ho és) **crea un clima** positiu i motivador que facilita el desenvolupament de les persones».

- **Pàg. 30**

«Coherents amb el nostre model educatiu, hem de crear estructures organitzatives que afavoreixin la vivència dels valors que volem assolir. Estructures alliberadores que generin **un ambient** d'alegria, **un clima** que afavoreixi el desenvolupament personal i dinamitzi la capacitat de cadascú *per fer grans coses* (J. de Vedruna)».

- **Cf pàg. 25**

«Volem afavorir **un entorn** on les persones puguin actuar lliurement, sense sentir-se presionades i sense por».

Conclusions Sessió 1

(individualment)

Del document 1

Quina frase de Joaquim et sembla que resumeix més bé l'expressió «la creació d'un clima positiu i motivador»?

Del document 2

Quina expressió de la Proposta Educativa Vedruna et sembla que hem de treballar amb més intensitat en els moments actuals?

Buidat de l'Equip de Direcció

(enviar a climaescolar@vedruna.org)

La frase més citada pel claustre de la nostra escola és:

L'expressió que se'ns demana que treballem amb més intensitat és:

Textos Sessió 2: Clima escolar i organització

Document 1

Perquè necessitem un bon clima escolar?

«No voldríem deixar de fer dues observacions sobre el paper del clima a les escoles:

1. De forma generalitzada ha estat utilitzat com a indicador d'un cert estil o qualitat de funcionament. Tant els pares com tota mena d'implicats en el procés educatiu, en entrar en contacte amb un centre, en fan una primera valoració, a partir del clima o atmosfera que hi troben.

2. El paper del clima és multivariat. Una estructura que afavoreixi un bon clima situa els membres en una actitud punt de partida favorable a la realització de les tasques i a l'establiment de contactes positius. El millorament del clima existent fa que es vagin redreçant les actituds i les actuacions.

L'existència d'un clima adequat entre la major part dels participants, fa que membres poc motivats o nouvinguts generin actituds positives que d'altra forma no arribarien a tenir. L'existència d'un clima majoritàriament negatiu actua de fre i desmotivador dels elements més implicats.

A les nostres escoles aquest és un aspecte que en bon nombre de casos no ha rebut l'atenció que es mereix. Sens dubte, es pot dir que, quan hi ha hagut una preocupació per aquest sentit, els resultats s'han fet palesos.»

L'escola té una funció prioritària: la formació integral dels alumnes. Per a la realització d'aquesta tasca, cal que hi contribueixin els diferents estaments implicats, cadascú segons el seu paper en el centre.

El funcionament de l'escola exigeix que es prenguin decisions. (...) Qui pren les decisions, com es prenen, l'oportunitat i l'agilitat de les decisions, el seu valor resolutiu i pràctic, el grau d'acceptació i participació dels qui han de dur a terme les decisions, són aspectes que tenen fortes repercussions sobre la marxa de l'escola.

La possibilitat de portar a terme una tasca comuna a l'escola passa per l'existència d'una comunicació eficaç entre els membres i d'una informació ràpida, clara i operativa. La comunicació i la recepció adequades de les informacions permeten l'acció àgil i coordinada, i evita bon nombre de vacil·lacions, desajustaments i tensions que entrebanquen la marxa de la institució escolar.

El grau de coincidència entre les motivacions personals i els objectius del centre afavoreix la implicació de cadascú. Aquesta implicació es posa de manifest mitjançant la participació activa de cada professor en les tasques del centre, les quals arriben a considerar-se com a responsabilitats personals.

Entre les persones que treballen a l'escola hi ha unes relacions que poden tenir o no el seu origen en el lloc de treball. Les relacions personals, en la mesura que afecten a cadascú i incideixen en la seva satisfacció i el seu rendiment, repercuteixen sobre el centre.

Les persones que integren el centre educatiu tenen una actitud envers la feina que es fa. Aquestes actituds, considerades en conjunt i en els seus contrastos, ens donen l'ambient en el que es treballa a l'escola.

És una qüestió de to, de l'estat d'ànim amb què hom tira endavant la tasca que s'ha proposat fer.

Pere Darder, José Antonio López, *Elements d'organització i avaluació d'un centre educatiu d'EGB*. (1985)

Document 2

Referente al clima del centro...

(...) La escuela institución ha dejado paso, después del concilio Vaticano II, a la escuela comunidad que propugna la integración e implicación de sus elementos constitutivos (dirección, padres, profesorado, alumnos) en la tarea educativa. Sin pretender examinar todos los elementos integrados en dicho concepto, ni el trabajo realizado con los diversos estamentos (escuelas de padres, cursillos, conferencias, etc.), sí quisiera detenerme en un aspecto que considero clave para una educación en valores, es decir, el clima del centro en el que dicha educación se realiza.

Este clima ambiental y la consiguiente adhesión al mensaje educativo es un elemento crucial en cualquier intento de una educación en valores. Si bien sería absurdo pretender una unidad o uniformidad de pensamiento y una grado de identificación pleno con unos objetivos concretos propuestos a la labor educativa de un claustro, también lo sería el pensar que se puede impartir una educación en valores sin una coherencia en el mensaje educativo que se pretende transmitir a los alumnos. Quizá pudieran admitirse grados en la adhesión a unos objetivos concretos del centro, derivados de diversas circunstancias personales o ideológicas concretas, pero nunca el clima de un centro, que quiera considerarse educativo, podrá sobrevivir a la incoherencia de mensajes dobles o incoherentes. Como puede apreciarse, las implicaciones de la afirmación anterior son claramente deducibles a través de múltiples interrogantes que expongo brevemente como puntos de reflexión:

- ¿Qué clima de centro tenemos?
- ¿Participamos todos de los mismos objetivos?
- ¿Suscita adhesión la filosofía pretendida por el centro?
- ¿Me siento partícipe y creador de comunidad en mi acción educativa?
- ¿Cuáles son mis puntos clave de lealtad y adhesión educativa en el ámbito profesional?
- ¿Tiene para mi sentido el trabajo en equipo?

Manuel Marroquín (Universitat de Deusto)

Document 3

«Així, doncs, les dificultats pròpies de qualsevol ensenyament escolar augmenten enormement quan es vol promoure l'adquisició de valors. La complicitat anímica és necessària per arribar a compartir valors només és possible quan es comparteix un clima d'experiència de valors. Gairebé podríem dir que la relació que fa créixer el sentit i el gust pels valors no és mai una relació lineal entre persones, sinó que més aviat és una relació ambiental, un clima envoltant. Si els valors només són apresos com una teoria, es converteixen en una crosta que no travessa la vida dels individus. Per afavorir l'experiència i l'adopció de valors concrets s'ha d'afavorir també la creació d'espais espontanis poc programats, amb un clima adequadament obert i plural. Una educació així no és exclusiva de casa ni de l'escola, sinó que es fa en molts àmbits i a molts nivells. Pericles també ho sabia : per això deia que la gran escola de Grècia era la ciutat d'Atenes».

Josep - Maria Terricabras, *Atreveix-te a pensar*. (1998)

Document 4

No és possible cap utopia sense que neixi de la realitat d'ara i aquí, de la tasca escolar diària. Per tant, és fonamental que l'educador i l'equip d'educadors recuperin la il·lusió de llur treball normal, de la preparació de les classes, de la marxa diària de l'escola, de la revisió periòdica, etc. Recuperar tot això és fonamentar la utopia sobre una base sòlida.”

“Capacitat de projectar.

Una escola no es pot limitar a donar respostes únicament a l'immediat, com el que va sortint del pas a mesura que se li van presentant els problemes. No cansar-se de fer projectes. Val la pena seure, escoltar, parlar, imaginar i valorar, encara que en aquest moment sembli que això no serveix per a res. Que els nostres projectes siguin consensuats i avaluats per part de tots.

Jesús Renau, *Irrenunciables utòpics en l'educació*. (1989)

Document 5

«[...] Potser la primera novetat ecològica a introduir fora el seny.

Qui no està content d'ell mateix no pot mantenir unes relacions positives amb els altres. Diria que l'alegria, la joia, l'acollida o, si voleu, la calidesa humana hauria de ser el segon tret a introduir en el clima ecològic dels centres. En més d'una ocasió m'he dedicat a observar, sense intervenir, en les reunions de claustre, i he pensat: si es pogués mesurar la tensió que hi ha en l'ambient, ben segur que saltarien espurnes. Els nostres centres estan mancats d'alegria i, per tant, de vida. Com volem que els joves s'hi trobin bé si alguns centres són com fòssils vivents?».

M.Carme Agustí i Barri, *L'escola: marc de transformació social i personal*. (1995)

Document 6

«Una de les condicions d'èxit en la realització d'un determinat paper és aconseguir que l'actor cregui en la institució on ha de representar-lo. Hi ha actors de teatre que, per convèncer-nos del seu gran compromís professional, solen dir que es posen tant dins del seu paper que, mentre duren les representacions, gairebé es transformen en allò que interpreten. Doncs bé, quan el paper que interpretem no és un escenari de ficció sinó que ens atrapa radicalment en la nostra mateixa identitat personal i en el nostre reconeixement social, creure en la institució és fonamental. Com els bons actors, ens cal arribar a ser allò que interpretem. I creure en una institució, o encara millor, creure's una institució, no vol dir, necessàriament, tenir-hi una fe absoluta i ingènua. Simplement, vol dir trobar sentit en el fet de formar-ne part.»

Salvador Cardús, *El desconcert de l'educació*. (2000)

Document 7

Hi ha nombroses investigacions que demostren els beneficis de la cooperació entre els docents. Pel que fa als professors, les oportunitats de col·laborar amb els col·legues poden estimular el seu entusiasme i ajudar-los a no “cremar-se” —experiència per la qual passen molts docents— i en el cas dels professors novells, fan que no se sentin abandonats a la seva sort. La cooperació entre docents obre les portes a recursos addicionals i pot reduir el volum de treball en ajudar el professorat a evitar la duplicació d'esforços que es produeixen quan treballen aïllats els uns dels altres. A més, reflecteix millor allò que és l'ensenyament: una professió. En les professions, els col·legues treballen i aprenen junts per millorar al llarg del temps.

La cooperació implica que hi ha veterans i novells i una corba d'aprenentatge, la qual cosa ja és un indicatiu de camí per al desenvolupament professional. En alguns països, la col·laboració del professorat és part del teixit del sistema educatiu. Aquests és, sens dubte, el cas del Japó, on s'obtenen molt bons resultats. El 76% dels professors japonesos afirmaven que es reunien com a mínim una vegada al mes per discutir aspectes relacionats amb el currículum, mentre que això només ho feien el 60% dels docents dels EAU i el 43% dels alemanys. A més, al Japó és normal que els professors entrin a les aules dels altres per observar-los o ser observats. El 64% dels professors nord-americans no han entrat mai a les classes de cap col·lega amb aquesta finalitat i, de la mateixa manera, el 61% afirmen que no han estat mai observats per cap col·lega. Al Japó, fins i tot l'estructura física dels centres escolars afavoreix la col·laboració entre el professorat: a les escoles tenen àmplies sales de professors, on cadascú disposa d'una taula prop del col·lega que ensenya als mateixos alumnes o la mateixa matèria. La cultura de la privacitat i la iniciativa individual, àmpliament assumida a les escoles americanes i europees, presenta un marcat contrast amb el Japó, on es considera que les bones idees s'han de transmetre d'un professor a l'altre.

Últimament hi ha molta recerca i retòrica sobre la importància d'obrir l'aula i fomentar la col·laboració entre el professorat. La majoria de les reformes educatives i de relació interna dels centres, ho consideren un pas imprescindible de cara al futur. Tanmateix encara som molt lluny d'una cooperació sistemàtica entre el professorat.

Eugene H. Owe. *La importància de la cooperació en la carrera professional del professorat.*

Document 8

L'aportació personal a la convivència

Si viure és, d'alguna manera, conviure; no hi ha cap dubte que la nostra primera responsabilitat és fer possible la convivència i millorar-la. I això ens situa directament sobre les relacions que establim amb els altres. Sabem que el desig personal de millora és la base de les relacions constructives amb l'altre. Ho hem subratllat diverses vegades. Lògicament, per tant, aquesta ha de ser la responsabilitat bàsica per fer possible i millorar la convivència.

Relacionar-nos és reduir distàncies, apropar-nos, respectar, compartir punts de vista i arribar a descobrir el jo com el jo que hi ha en cada un dels altres. Aquesta situació ens pot portar a l'entesa i a l'acord que ens permeti realitzar obertament un treball en projectes comuns.

L'afirmació anterior, de màxims, l'hem de passar pel sedàs del que és possible i del que és quotidià. No totes les relacions arriben als projectes comuns concrets. Portats pel nostre desig ens vinculem més a unes persones que a unes altres, a aquelles amb les quals ens resulta més fàcil el contacte. Això forma part de la manera de ser dels humans. Però si ens costa massa reduir distàncies amb les persones del nostre entorn, cal considerar que passa alguna cosa que frena la nostra expansivitat. Si ens costa habitualment respectar els altres, cal retornar a la nostra autoestima i a l'empatia, les quals es troben sens dubte afectades d'alguna manera.

Dèiem abans que sovint projectem el nostre malestar en els altres. Sabem també que sovint ens deixem portar per prejudicis, per primeres impressions que algun cop han estat confirmades, que no tenim prou cura de l'actitud i les formes que utilitzem en relacionar-nos, que ho fem per mimetisme, ja que els meus pròxims ho fan, que pensem que cal ser una mica agressius per defensar-se, que...

En tot cas, les bones relacions, respectuoses i acurades, són un dels puntals de l'entesa social i es manifesten en el que hem convingut en anomenar civisme, el qual, a partir del que portem dit, té a veure amb certes formes i certs ritus, però els depassa per inscriure'ns en la proximitat i el respecte per l'altre i la seva llibertat, que jo haig de compaginar amb l'exercici de la meua. Tot plegat per aconseguir una convivència rica, amable i estimulante que porti a tenir cura del que és de tots com si fos de cadascú de nosaltres.

Massa sovint defugim la nostra responsabilitat cívica emparant-nos en els «molts ho fan», en el «només serà aquesta vegada», «ara no em veu ningú», «ara que s'aguanti l'altre», etc., quan no estem a l'altura de les circumstàncies perquè no som capaços d'encarrilar les nostres emocions i desitjos més immediats.

En aquest sentit, ocupen un lloc destacat les habilitats socioemocionals, prou conegudes i, potser, menys exercides. Es parla que el desassossec i la pressa –davant els canvis ràpids i profunds de la nostra societat fortament tecnològica, utilitarista i freda– no porten pas a l'escolta tranquil·la i atenta, ni al diàleg aprofundit i significatiu. Aquestes habilitats han de ser fruit d'una disposició de l'ànim que vol trencar barreres i cercar la proximitat, i progressar tots junts, no unes tècniques per causar un cert impacte o uns determinats efectes en funció d'uns interessos estrictament individuals. En definitiva han de portar-nos a no desentendre'ns dels altres.

Extret de *Des-educat. Una proposta per viure i conviure millor*. Eva Bach i Pere Darder. Edicions 62 / Llibres a l'abast. Barcelona, 2004. Pàgines 142-144.

Conclusions Sessió 2

(individualment)

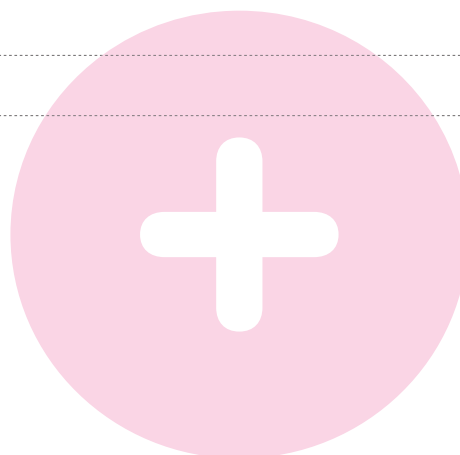
Argumentar raons bàsiques que fonamenten la necessitat per treballar la necessitat de «crear un clima escolar positiu i motivador» i com aquest influeix en l'organització de l'escola.

(col·lectivament)

Després del debat per claustre. Arguments debatuts col·lectivament:

Buidat de l'Equip de Direcció

(enviar a climaescolar@vedruna.org)

Sessió 3: Clima escolar i professorat

Possibilitat A

Desenvolupament de la sessió a partir de textos:

El capital humà és bàsic, és a l'essència del clima de cada centre escolar. Si volem ser fidels al caràcter propi de la nostra institució ens cal avaluar com tenim el clima positiu i motivador que anunciem en les nostres opcions metodològiques i prendre postures de millora.

Sabent, però que:

Que quan parlem de clima organitzacional, parlem de percepcions dels individus, per tant, d'elements subjectius. De tota manera, tots els professors de manera individual i grupal volem partir d'un clima participatiu, dinàmic i obert, adaptat a les característiques de cada centre, on les relacions interpersonals tinguin un paper important.

Qui crea aquest el clima escolar?

Quina importància hi donem?

Ho podem fer a partir de la lectura d'aquestes frases. Frases per discutir:

«Anar sol és molt còmode però també és molt trist»
de Ramon Prat. *Assemblea Diocesana dels joves cristians*. Lleida. (11/04/99)

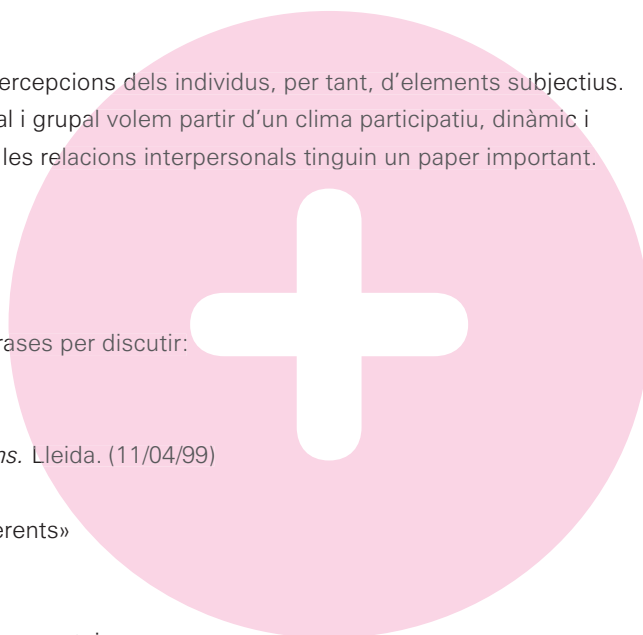
«Només podem aprendre els uns dels altres si som diferents»
de Yehudi Menuhin

«S'ensenya a aprendre ensenyant com aprenem nosaltres mateixos»
de José Luís Ramírez. *Experiència i educació*. Lleida. (22/11/97)

«Molts cops els docents parlem dels nens, no de com ens sentim nosaltres en relació a allò que està passant».
de Sofia Isus. *L'acollida i l'acompanyament educatiu*. Lleida. (10/09/97)

«El carinyo, l'afecte... que es necessita en determinats moments no es pot manar des de l'Administració ni des de la direcció».
Fòrum Educació per a tothom. Barcelona. (22/01/98)

«Els títols de llicenciatura tenen la mateixa caducitat que un iogurt».
de Àngel Castiñeira. Lleida (18/11/99)

«L'ambient el formem entre tots, però l'ambient també ens forma a nosaltres.»

d'Ignasi Salat. La comunitat educativa. Vic. (06/12/99)

«Ecologia de la convivència. Calen agents oxigenants:

- Persones que transmeten pau.
- Persones que tenen una visió àmplia, de conjunt, que no es deixen arrossegar només per l'immediat. «Demà tornarà a sortir el sol».
- Bon humor. És el lubricant de la bona convivència.
- Esperit de servei. Persones sempre disposades a donar resposta a les necessitats.
- Generositat- Gratuïtat. Saber apreciar les coses per elles mateixes.
- Col·laboració. Persones amb les quals sempre s'hi pot comptar.»

d'Ignasi Salat. La comunitat educativa. Vic. (06/12/99)

«S'és adult en el moment en que es deixa de fer responsables als altres d'allò que et passa».

de Clara Arnó. Vè Fòrum Educatiu Ciutat de Lleida. Lleida. (06/04/00)

«A l'escola on el clima de participació és elevat s'estimulen accions noves».

de Francesc Riu. *La participació en els Consells Escolars*. Sant Vicenç de Castellet. (03/03/01)

«Hi ha moltes diferències entre dos centres d'una mateixa etapa educativa. La normativa és la mateixa per a tothom, el que canvia són les persones que formen els claustres, la manera com gestionem els conflictes entre nosaltres, com acceptem les diferències, la manera com realitzem la nostra tasca. És en aquests aspectes on hi ha la clau per:

- Treballar de gust i/o pressionat
- Sentir-te acompanyat i/o sol
- Gaudir de la feina i/o deprimir-te
- Sentir-te part activa i/o víctima d'un procés»

de Margarida Borràs. Guix 292

«Sovint, davant d'un alt Grau d'insatisfacció que les profesores i els professors sentim davant la nostra tasca, ens és fàcil buscar els culpables fora: l'Administració, la Titularitat, la direcció, els alumnes, els pares,...però un cop ens hem desfogat, ens podem preguntar, tanmateix, què podem fer cadascú de nosaltres per assumir part de la responsabilitat que ens pertoca»

de Margarida Borràs. Guix 292

«Una persona és tan gran com positiva és la seva actitud»

«I ens calen col·laboradors i col·laboradores que tinguin un cor gros i generós, que s'adonin que treballar per a l'alumnat és una tasca única i diferent. I que facin, en molts moments, la reivindicació de la gratuïtat en una societat que sembla que posa preu a tot».

d'Albert Serrat. Guix, 292

«Els mestres tenen un do especial. Això, és clar, es diu de totes les professions, però sobretot de les que qualifiquem de més "vocacionals". I és que els mestres, com a mínim, han de tenir el do especial d'entendre's amb les criatures, amb els joves. I si hi ha professions més "vocacionals" que altres, deu ser perquè tothom entén que calen unes "qualitats" determinades per fer-les bé. No són professions "neutres", d'oficina asèptica, que es poden fer sense un compromís personal i una relació personal amb els altres. Un advocat pot defensar o acusar un mateix delinqüent. Un metge sempre va a favor de la salut, de la vida, del malalt. Un mestre sempre té en compte el futur de l'alumne.

Però la vocació sola no és suficient, tampoc: una persona sense cames pot tenir tota la vocació pel ballet o el futbol però no podrà dedicar-s'hi mai, ni serà acceptada en una escola de dansa o de futbol. Un mestre necessita no sols una bona salut física, sinó una bona salut mental. Una entesa fàcil amb els infants i els joves. Un do de comunicació. Una decisió per abandonar els dubtes, o la gràcia de presentar-los de manera que no afegixin confusió a unes etapes suficientment desordenades en tot, des dels sentiments fins al futur professional i personal. Un do de creativitat, capaç d'improvitzar en tot moment una sortida per a qualsevol problema dels alumnes, sigui acadèmic, emocional o vital. Una paciència com diuen que els elefants tenen la memòria. Saber escoltar. Saber encomanar. Saber aprendre, perquè "mestre és aquell que no es limita a ensenyar, sinó que és el que també sap aprendre". Estar convençut que un alumne no és un got buit i immòbil que cal omplir, sinó un bosc immens que es pot encendre amb una guspira. Un optimista lúcid. Una persona acollidora i esperançada, que creu en la possibilitat i la utilitat de transmetre alguna cosa – la seva assignatura en primer lloc – a la humanitat jove. Una persona que té més capacitat de contagi que una voluntat d'imposició. I per contagiar cal primer estar totalment infectat pel conjunt de qualitats que intentem exposar. Hi ha qui diu que ha de ser capaç de seduir sense hipnotitzar».

de *La lectura i la vida*, d'Emili Teixidor. Editorial Columna, pàgines 151-153. Setembre, 2007.

Possibilitat B

Compartir aquesta enquesta entre el professorat i el personal d'administració i serveis:

A l'escola busquem un clima on el conjunt del col·lectiu escolar vetlla per:

Aconseguir que els objectius estiguin lligats amb la tasca a realitzar.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Aceptar les diferències individuals, per vincular els objectius a les aptituds i capacitats de cada professor.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Estimular sentiments d'implicació i pertinença respecte al centre.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Facilitar al professorat la participació en la consecució dels objectius de forma que s'hi sentin implicats i gaudeixin de la seva consecució.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Definir clarament els rols per evitar situacions d'inseguretat i esters.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Difondre coneixements i formació sobre les tasques encomanades

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Propiciar celebracions i festes que augmentin el sentiment de pertinença al col·lectiu.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Celebrar els èxits del centre.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

A l'escola busquem un clima on la direcció prioritzi:

Fer centre, institució: vertebrar i dotar el centre de propostes pròpies.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Establir polítiques i reglaments que deixin un marge de maniobra al professorat.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Estimular actituds d'innovació i creativitat, donant suport a les propostes del professorat.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Potenciar la formació del professorat amb recerca de formació en el propi centre i informació sobre altres programes formatius.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Estimular sentiments d'implicació i pertinença respecte al centre.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Propiciar un sistema de comunicació ascendent, descendent i lateral.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Evitar les tendències burocràtiques i jerarquitzaes en la gestió.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Intervenir perquè s'afrontin ràpidament els conflictes per prevenir-los i minimitzar-los.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Evitar situacions de conflicte on el professor es bloqueja pel fet d'haver de fer front a una situació de conflicte sense solució.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Afavorir la participació de tots els col·lectius de la comunitat escolar.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

A l'escola busquem un clima on la institució garanteixi:

Aconseguir un bon disseny i una bona configuració dels espais de treball.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Incentivar inversions en material didàctic que puguin ajudar a la tasca del professor.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Potenciar la introducció de noves tecnologies.

N'estem contents...

.....

Podem millorar...

.....

No ho fem...podríem...

.....

Conclusions Sessió 3

(individualment)

Quins són els punts febles en la «creació d'un clima escolar positiu i motivador»? Quines petites millores proposo?

Punt feble:

.....

Proposta:

.....

Punt feble:

.....

Proposta:

.....

Punt feble:

.....

Proposta:

.....

Buidat de l'Equip de Direcció

(enviar a climaescolar@vedruna.org)

Com a claustre d'escola hem detectat aquests punts febles i ens proposem:

Punt feble:

.....

Proposta:

.....

Punt feble:

.....

Proposta:

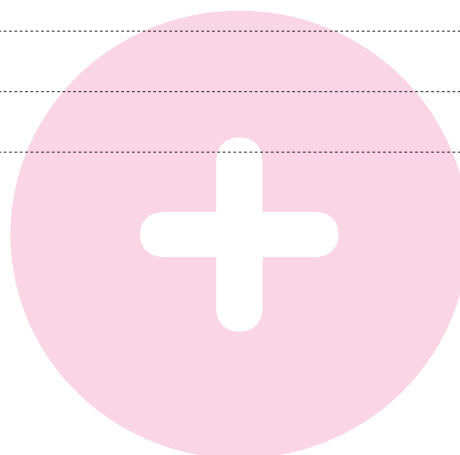
.....

Punt feble:

.....

Proposta:

.....

Sessió 4: Clima escolar i alumnes

Possibilitat A

Desenvolupament de la sessió a partir d'aquests dos textos, acompanyats dels dibuixos de Tonucci, que trobareu en el power de presentació de la formació:

Quins factors són afavoridors d'un clima positiu i motivador entre els alumnes?

«La motivació i l'entusiasme dels nois i de les noies són pràcticament immediats quan el professor és capaç de desenvolupar sentiments d'afecte envers ells, quan se'ls estima i els ofereix un tracte proper i acollidor. L'autosecció del professional de l'educació per la dimensió humana de la tasca que porta a terme i pels coneixements en els quals s'ha especialitzat comporta la seducció de l'alumnat i genera un clima a l'aula que produeix efectes immediats en l'esforç i en el rendiment».

d'Eva Bach i Pere Darder. *Sedueix-te per seduir*. Pàg. 213

Però no n'hi ha prou amb respostes organitzatives per poder millorar el contingut institucional d'un centre. Cal treballar per consolidar un clima relacional entre el professorat i entre els diferents estaments que es basi en la voluntat de negociació i pacte. Aquest fet és especialment necessari entre el professorat ja que per moltes estructures que es dissenyin, si no hi ha una mínima voluntat de treball conjunt i d'implicació col·lectiva a «tirar endavant» res no és possible.

De totes maneres, la forma com el centre planteja la resolució del conflicte (tant entre l'alumnat com entre l'alumnat i la institució) acostuma a ser un bon indicador del clima relacional entre l'alumnat i la institució. Així, aproximacions al conflicte basades en el tractament personalitzat, amb una clara voluntat educativa més que sancionadora, desactivant-lo primer però distanciant el seu tractament del moment i el lloc de conflicte i fent-hi participar sempre el tutor o l'equip docent, acostumen a ser indicadors d'un clima relacional que l'alumnat percep amb voluntat integradora i de suport.

de Josep Alsinet. *Perspectiva escolar* 237. (setembre 1999)

«Un nen necessita sentir que els adults valoren i reconeixen els seus progressos. I també que els seus esforços tenen un sentit».

de *La lectura i la vida*, d'Emili Teixidor. Editorial Columna, pàgina 171. (setembre 2007)

Possibilitat B

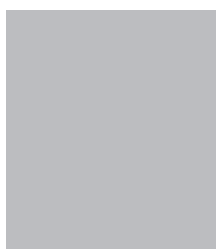
Visió i comentari col·lectiu d'un d'aquests dos DVD's:

1. Film «Ser i Tenir»

Objectiu: Analitzar el paper del professor com a generador de bon clima amb els alumnes

Dinàmica: Veure la pel·lícula «Ser i Tenir» (2002) i generar un debat al voltant de l'objectiu

Fitxa tècnica

Títol: Ser i Tenir

Direcció: Nicolas Philibert

Intèrprets: Georges Lopez (Mestre), Alizé (ella mateixa), Axel (ell mateix), Guillaume (ell mateix), Jessie (ella mateixa)

Fotografia: Laurent Didier, Katell Djian, Hugues Gemignani, Nicolas Philibert

Música: Philippe Hersant

Muntatge: Nicolas Philibert

Sinopsis

Per tota França segueixen existint exemples del que es coneix com a «Escoles unitàries»: Centres que reuneixen als nens d'un poble o zona, des de pre-escolar fins al final de l'ensenyança primària, al voltant d'un sol professor. Entre l'aïllament i l'obertura a un món completament nou, aquests petits grups de «aluvión», comparteixen, per bé o per mal, la vida quotidiana.

Referències

- Dirigida per el director francès Nicolas Philibert (Nancy 1951), la filmografia del qual està constituïda per La Ville Louvre (1990), Le pays des sourds (1992), Un animal, des animaux (1994), la moindre des choses (1996) y Quien sabe (1998).
- La idea de rodar la pel·lícula de li va ocórrer al director mentre investigava el món rural per a realitzar un documental.
- Està filmada en la petita localitat francesa de Saint-Etienne sur Usson (Puy-de-Dôme). Es va iniciar al desembre del 2000 i es va allargar fins al juny del 2001, al llarg de deu setmanes, en les que es van rodar 60 hores de metratge.
- Va ser un gran succès a França on va esdevenir un revulsiu per a les estructures educatives del país.
- Va aconseguir el César al millor muntatge, realitzat per el propi director, Nicolas Philibert.
- Es va presentar en la secció oficial del Festival de Cinema de Cannes 2002 i va ser premiada al Festival de Cinema de Valladolid 2002 on va formar part de la secció Temps d'Història.
- Va aconseguir el Premi del Cinema Europeu 2003 al millor documental.

Microcrítica

La mirada innocent dels nens que intervenen en aquest documental es equivalent a la que ofereix el seu director, Nicolas Philibert, respecte a les escoles rurals. Sense efectismes, la pel·lícula s'endinsa en els detalls del sistema educatiu francès, i per extensió, de molts països europeus, comprimint tot un curs escolar en poc mes d'una hora i mitja. El seu suport son els tres elements que conflueixen en la educació infantils: pares, alumnes i mestres. A partir d'aquí es delega en l'espectador la seva valoració respecte al paper que han de desenvolupar les administracions públiques en l'entramat educatiu, el qual, òbviament, es posa en dubte. El mestre, compromès amb els alumnes, els educa i els coneix. Aquesta labor es complementa amb la dels pares, que tot i les seves limitacions, commouen per la seva implicació en el procés. Ambdós ofereixen una lliçó magistral a la estancada i impersonal política educativa apoltronada còmodament assentada en nombrosos, i fins i tot a vegades selectes, centres escolars d'entorn urbà. Ser i tenir es un documental estimulant, dels que no deixen indiferents i que provoquen reflexió alhora que permeten reconèixer l'infravalorat però determinant treball desenvolupat per molts mestres (encara que, per a una gran majoria, aquest reconeixement únicament es limiti al temps que dura la projecció).

Comentari

Al blog: <http://dolphin.blogia.com/2004/101202-documental-ser-y-tener-et-re-et-avoir-.php> hi ha un comentari en castellà molt interessant que reproduïm:

«El largometraje documental que vamos a ver, viene a ser una “fábula” que “trata de narrar cómo aprendemos a aprender”, deseamos que proyectes los recuerdos de la infancia, recordarte lo difícil que es aprender y crecer. En un mundo en el que la población del planeta se aglomera en un 60 % en grandes ciudades, a veces los urbanos olvidamos el mundo rural. Un espacio humano conquistado a la naturaleza, pero en el cual la convivencia obliga a una relación no exenta de dureza. Ser y tener puede calificarse de un proyecto documental sobre la escuela rural, la escuela unitaria en la cual alumnos de diferentes edades conviven con su profesor. El film no tiene protagonistas de película, aunque sus protagonistas reales consiguen dar alma a un film lleno de humanidad. Niños de entre 4 y 10 años arropados por un ejemplar profesor vocacional con 35 años de experiencia y a punto de jubilarse. Un hombre que, más allá de recitar dictados, enseñar a dibujar o a aprender a leer y a escribir, todo en una misma aula, acompaña en estos primeros años de aventura vital a unos niños a los cuales la vida ha situado en un medio duro. Un medio en el cual con diez años un niño se maneja con soltura sobre el tractor. No es fácil asistir a un film de estas características. Sin embargo, Ser y tener es también un homenaje a la naturaleza. Una naturaleza que acompaña en todo momento el ciclo vital de sus personajes. Empieza en el rigor del invierno y termina con el griterío estival de los vencejos sobre campos segados. El macizo central francés, en concreto el pueblo de St. Eitenne Aur Usson, de la comarca del Puy de Dôme ofrece una escenario rural puro y limpio. Un escenario en el cual sus habitantes no viven ajenos a la tecnología como el ordeño automático de las vacas. Pero, esencialmente, la vida transcurre al ritmo que marca la naturaleza. El director, el cineasta autodidáctica Nicolas Philibert crea un lenguaje rítmico, excelente y profundo que refuerza sin miedo con imágenes casi inmóviles oteando el exterior de la ecología en acción.

Ser y tener es también un paseo por el descubrir de la vida en la tierna infancia, tanto si se trata de la necesidad de lavarse bien las manos después de dibujar, como de la complejidad de enfrentarse a dejar el regazo de la escuela familiar para asistir a la escuela convencional. Mientras, los árboles se mecen cargados de nieve, los cereales bailan al son del viento y el sol se pone con magnificencia sobre un relieve dulce, pero inflexible. En definitiva, poesía cinematográfica sacada de la espontaneidad de una cámara metida en una aula pequeña como un puño. Sin embargo, en ella la vida bulle con intensidad contando las experiencias cotidianas a lo largo de un ciclo escolar. La fusión de los niños con la naturaleza tiene un poderoso simbolismo.

No es un film de ficción, porque muestra la vida de personajes reales que viven al compás de una cámara que parece inexistente, pero casi fabula al captar la esencia de cada personaje. Desde la mocosa Alizé, al despierto Jojo, a los rivales Olivier y Julien, pasando por la inquieta Marie, de origen asiático, a la compleja Natalie, por sólo citar algunos de los pequeños protagonistas. Pero, todos ellos caminan en terreno firme del positivismo de su profesor que siendo real parece angélico.»

2. Reportatge de 60 minuts (Canal 33): Pensant en el altres.

Pendent (ocuparà poc espai. Mig foli).

Conclusions Sessió 4

(individualment)

A partir d'algun dels documents analitzats (textos, dibuixos i DVD's):

Quines actituds del mestres et semblen que són bàsiques per a la creació d'un clima escolar positiu i motivador?

(col·lectivament)

Debat: Quines són les actituds potenciadores d'un clima escolar positiu i motivador que ens hem de proposar dur a l'escola?

Buidat de l'Equip de Direcció

(enviar resultats del debat col·lectiu a climaescolar@vedruna.org)

Sessió 5. Clima escolar i famílies

Aportació del Dr. Francesc Torralba entorn de la relació família-escola:

a) Vivim en una societat en transformació, on escola i família, família i escola són dues instàncies que es troben formant part de la gran xarxa social, del sistema global de la societat i, en conseqüència, allò que afecta el tot també afecta les parts. Són dues esferes que es troben embolcallades per un sistema social, polític, educatiu més ampli i això les afecta d'una manera decisiva. D'aquest fet es dedueix que no poden ser estudiades al marge del tot, sinó en íntima interdependència amb aquest tot.

b) La responsabilitat d'educar és asimètrica. La responsabilitat que tenen els pares i l'escola en l'educació és, en l'ordre natural de les coses, de caràcter asimètric. La institució familiar, a partir dels vincles socioafectius que genera entre els seus membres, té un important i decisiu paper educatiu en la formació bàsica dels infants en hàbits, comportaments, actituds i valors. En canvi, massa sovint a l'escola se li reclama ésser la principal instància educativa, de manera que paradoxalment la família adopta un paper molt relatiu i subsidiari. Aquesta asimetria no és, segons el nostre punt de vista, la desitjable, encara que és cada vegada més freqüent. És més aviat, la conseqüència d'una constel·lació de factors que desemboquen en aquesta situació. I aquesta situació d'asimetria no és desitjada per l'escola i, generalment, quan es dona aquesta situació té males conseqüències en la relació família-escola. L'escola experimenta un excés de responsabilitat, ja que es poden moltes expectatives en la seva funció que, naturalment, no pot satisfer. (...)

c) Cal superar recels mutus entre família i escola. Entre família i escola hi ha recels i, en ocasions, tensions manifestes. Aquestes tensions no són una casualitat, sinó que són el resultat d'una mala interacció d'origen que té conseqüències posteriors. Els pares, d'una banda, no poden exercir correctament la responsabilitat d'educar i esperen que l'escola els substitueixi parcialment o totalment. L'escola, d'altra banda, tampoc no té els recursos suficients i, a més a més, es troba molt sola en la tasca educativa, de tal manera que recela de la família. Els mestres consideren que hi ha una sèrie d'hàbits fonamentals que s'haurien d'haver adquirit a casa, perquè així és com passava en altre temps: però els pares es troben que, molt sovint, no disposen ni de temps, ni de la destresa pedagògica, per transmetre aquests hàbits. (...)

Cal superar aquests recels mutus i aquestes reiterades acusacions i exigències fora de mida.

Extret de *Reflexions sobre l'educació en una societat coresponsable*, de Jordi Riera i Enric Roca (Coord.). Col·lecció Antines 13. Cossetània Edicions / Centre d'Estudis Jordi Pujol / Edu 21. Octubre de 2007. Pàgines 15-16

Treballar la dinàmica de com ha de ser la relació escola–família i família–escola.

- A partir del debats entre mestres
- A partir d'un debat entre pares i mares.

A partir d'aquí, crear una comissió mixta que posi en comú:

- Quines activitats compartim, fem entre mestres i famílies a l'escola?
- Quines podríem incloure i assajar de nou?

Quines actituds ens hem de demanar mútuament?

De la família a l'escola

Quines activitats compartim?

Quines podríem incloure/assajar de nou?

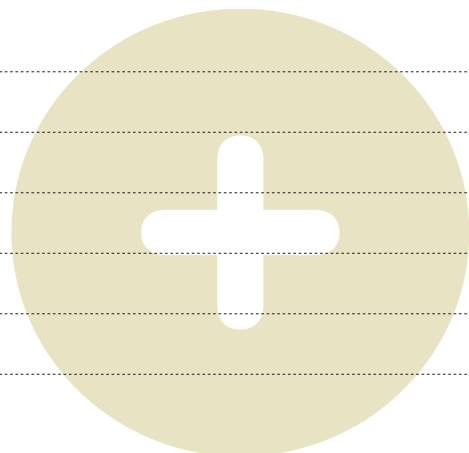
Quines actituds ens hem de demanar?

De l'escola a la família

Quines activitats compartim?

Quines podríem incloure/assajar de nou?

Quines actituds ens hem de demanar?

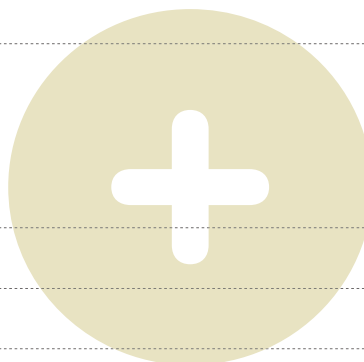

Conclusions Sessió 5

Diàleg Família / Escola / Escola-família en relació a la millora per un clima escolar positiu i motivador:

Quines propostes ens fem?

Quines actituds ens comprometem a treballar?

Buidat de l'Equip de Direcció

(enviar propostes i compromisos a climaescolar@vedruna.org)

Per acabar

Molt sovint, quan acabem una activitat ens és important resumir, sumar tot allò que ha donat de si. En el camp de l'educació, s'han escrit molt «decàleg» d'aspectes bàsics que hem de tenir presents en la nostra funció educadora. Us en donem una mostra:

Algunes recomanacions

1. Prendre's les coses amb calma
2. Analitzar els canvis socials i la seva possible incidència en l'ensenyament.
3. Redefinir el paper que juguem com a professors en conseqüència al punt anterior i als nostres anys de dedicació a l'ensenyament.
4. Evitar l'individualisme i la incomunicació, associar-nos amb altres col·legues que facin més productiu el nostre treball.
5. Seguir estudiant. Només qui no deixa d'aprendre pot adaptar-se als canvis que es produeixen a la societat i a les ciències.
6. Acceptar amb sentit de l'humor i permanent curiositat intel·lectual el repte anual que suposa la relació personal amb els nostres alumnes.
7. Acceptar la idea de la presència d'alumnes amb diferents nivells dins la classe.
8. Utilitzar algun mètode d'avaluació externa del nostre treball com a professors.
9. Prendre la nostra quota de responsabilitat en el funcionament del centre.
10. Recuperar l'orgull de ser professors.

El repte, la proposta és:

Podríem crear el nostre propi decàleg en relació al clima escolar?
Envieu les vostres propostes al correu: climaescolar@vedruna.org

El meu decàleg
